

15. Analiza szans i zagrożeń dla utworzenia Sandomierskiego (Sandomiersko-Nadwiślańskiego) Parku Krajobrazowego (SWOT) (Anna Świercz)

Pierwszy etap prac nad diagnozą strategiczną prowadzi do zebrania wielu informacji na temat stanu środowiska, jego potencjału, zagrożeń, słabych i mocnych stron. Mają one różną wagę dla dalszych rozważań. Analiza SWOT to metoda, dzięki której możliwe jest uporządkowanie informacji zebranych w diagnozie i zastanowienie się, jak poszczególne zasoby wpływają na rozwój. Analiza jest wykorzystywana w opracowaniu praktycznie wszystkich dokumentów programowania zarówno na poziomie krajowym, regionalnym, jak i lokalnym. Zebrane informacje segreguje się w grupy: rozpoznanie reprezentatywnych cech oraz zasobów parku, analiza szans i zagrożeń (dane o słabych i mocnych stronach, szansach oraz zagrożeniach dla projektu).

S (strengths)= mocne strony

W (weaknesses)=słabe strony

O (opportunities)= szanse

T (threats)= zagrożenia

Przyjęto, że mocne i słabe strony to wewnętrzne cechy projektu. Strony mocne to czynniki, które możemy wykorzystać do rozwoju projektu; strony słabe to przeszkody, które należy pokonać. Szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne – obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu, przy czym szanse to czynniki zewnętrzne mogące wpływać na rozwój projektu, które należy i można wykorzystać, a zagrożenia to czynniki, które mogą pojawić się w przyszłości, które należy starać się przewidzieć w celu uniknięcia problemów nimi spowodowanych.

Wykonanie analizy SWOT powinno pomóc w optymalnym wykorzystaniu zasobów wewnętrznych i możliwości, które wynikają z uwarunkowań zewnętrznych, czyli:

- wykorzystanie możliwości wynikających z potencjału wewnętrznego parku, w tym motywacji instytucji i osób zaangażowanych w jego powołanie i utrzymanie;
- efektywne wykorzystanie oraz ochrona posiadanego dobra jakim jest park w tym pomnażanie jego zasobów materialnych i niematerialnych oraz poprawianie jakości działań oraz zarządzania parkiem;
- umożliwienie mieszkańcom parku korzystania z możliwości, jakie przyniesie im jego funkcjonowanie.

Analiza SWOT pozwala na uporządkowanie czynników mających wpływ na rozwój nowej formy ochrony przyrody.

Strony Mocne	Strony Slabe
A. wartości przyrodnicze	
<p>Zachowanie komponentów naturalnych Doskonałej jakości gleby (ponad 70% gleb klas bonitacyjnych I-III), Niski stopień degradacji powierzchni ziemi, Dobre warunki geotechniczne Dogodne warunki agroklimatyczne sprzyjające intensyfikacji produkcji rolniczej zwłaszcza ogrodnictwa, Mały stopień uregulowania koryta Wisły, Atrakcyjna krajobrazowo mozaikowość użytkowania terenu Wystarczające rezerwy wód powierzchniowych z Wisły i jej dopływów, Dobry stan ekologiczny wód powierzchniowych, Dobra jakość wód podziemnych w utworach trzeciorzędowych, Wybitne walory przyrodniczo-krajoznawcze (szczególnie Dolina Wisły, Opatówki, obszary lessowe i węglanowe), Korzystne położenie komunikacyjne, Częściowe zwodociągowanie wsi, Stosunkowo dobra jakość powietrza, Dobre warunki solarne dla rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych. Znaczna liczba gatunków podlegających ochronie, Unikatowe walory krajobrazowe Gór Pieprzowych. Mozaika krajobrazów zbliżonych do naturalnych: krzemianowych, węglanowych, lessowych, piaszczystych, dolin rzecznych. Atrakcyjne krajobrazy kulturowo-antropogeniczne: sadów (szczególnie w porze kwitnienia i owocowania).</p>	<p>Brak izolacji wód poziomu czwartorzędowego stanowiącego główne źródło zaopatrzenia w wodę, Niepełny stopień zwodociągowania wsi. Nieprawidłowa gospodarka ściekami i osadami ściekowymi. Niedostateczne wyposażenie terenów osadniczych w systemy odprowadzania i neutralizacji ścieków, Wyrobiska po eksploatacji surowców mineralnych (bez rekultywacji). Ograniczanie terenów zalewowych. Lokalne zanieczyszczenia środowiska wodnego, Lokalnie nadmierna melioracja i podnoszenie obwałowań. Chaotyczne miejscami zagospodarowanie turystyczne obniżające walory estetyczne i krajobrazowe. Niski stopień wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Niekorzystna struktura źródeł energii w systemach grzewczych.</p>
B. wartości zabytkowe i historyczne	
<p>Wielowątkowa historia – od tradycji rolniczo-sadowniczych po kształtowanie nowoczesnych miast: Sandomierza, Zawichostu, Dwikoż, Okna widokowe: krajobrazy lessowe, krajobrazy węglanowe, dolin rzecznych</p>	<p>Zróźnicowanie form zabudowy, od realizacji luksusowych po substandard. Duża rola zabudowy prowizorycznej kontrastującej z zabudową historyczną.</p>

<p>Akceptowana i udokumentowana ochrona konserwatorska – liczne wpisy do rejestru zabytków pojedynczych budynków oraz wpisy do gminnej ewidencji zabytków, Czytelna i stylowa forma zabudowy: Sandomierz, Zawichost, Poczucie wyjątkowości miejsca,</p>	<p>Wyeksploatowana, tymczasowa zabudowa (ogrodzenia betonowe, dachy kryte azbestem, siding). Lokalne przekształcenia form architektonicznych (dobudówki, przemalowywania, chaos kolorystyczny elewacji). Wprowadzanie akcentów plastycznych o obcym charakterze formalnym. Brak spójnej koncepcji aranżacji przestrzeni publicznych wyrażający się w zróżnicowanych rozwiązaniach małej architektury, nawierzchni, elementów informacji publicznej.</p>
C. Funkcjonalne/środowiskowe, społeczne oraz techniczno-infrastrukturalne	
<p>Czytelne granice zespołów zabytkowych (Sandomierz, Zawichost, Koprzywnica). Funkcjonowanie ośrodka dokumentacji z bogatymi zbiorami (Muzeum Okręgowe w Sandomierzu). Atrakcyjność funkcjonalna substancji zabytkowej – Siła „marki” Sandomierz. Powiązanie układu urbanistycznego z wartościami krajobrazowo – przyrodniczymi (rzeźba lessowa). Liczne odcinki traktów pieszych, ścieżek rowerowych Prężnie działające grupy lokalnego działania.</p>	<p>Degradacja mikrownętrz w głębi i na tyłach zabudowy (rynek+reszta zabudowy). Brak spójnej polityki przestrzennej w stosunku do sąsiednich obszarów o walorach widokowych i kompozycyjnych. Dominacja funkcji komercyjnych w zabudowie wsi, miasteczek. Lokalizacja niezorganizowanego składowiska odpadów w sąsiedztwie Rezerwatu Góry Pieprzowe. Wadliwa gospodarka rolna na gruntach podatnych na erozję (gleby lessowe i pyłowe). Procesy depopulacyjne.</p>
Szanse	Zagrożenia
A. wartości przyrodnicze	
<p>Uruchomienie projektów konstruowania przeciwpowodziowych polderów na sprzyjających temu terenach (bez konieczności usuwania zadrzewień łęgowych). W celu ograniczenia erozji propagowanie zabiegów fitobiologicznych, agrotechnicznych (wsiewki poplonu, międzyplon ozimy, głęboszowanie gleby, wprowadzanie zadrzewień śródpolnych, utrzymywanie poprzecznostokowego -warstwiczowego układu pól, stosowanie płodozmianu przeciwerozyjnego). Propozycja powołania nowych form ochrony (stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne).</p>	<p>Zaniechanie wykaszania łąk na międzywałach Wisły, co skutkuje zarastaniem łąk na terenach zalewowych, zmianą krajobrazu i wymianą gatunków. Niekontrolowany wyrąb drzew na międzywałach (szczególnie lasów łęgowych). Usuwanie strych wierz i topoli (zmiany w krajobrazie). Wypalanie łąk, zadrzewień. Regulacja rzeki, równanie starorzeczy, likwidacja wysp i mielizn. Kłusownictwo wodne z wykorzystaniem niedozwolonych form i terminów wędkowania, sieci, pułapek nocnych. Kłusownictwo pułapkowe na lądzie, zwykle zakładane w uprawach sadowniczych. Nadmierny rozwój sportów wodnych powodujących zatapianie gniazd ptasich. Hałas powodujący płoszenie zwierząt.</p>

	<p>Utrzymujący się wysoki stopień zagrożenia powodzią.</p> <p>Zagrożenie erozją wodną i wietrzną gleb, zachodząca na stokach o największym spadku.</p> <p>Niedobór terenów zadrzewionych i zakrzewionych o funkcji glebochronnej, wodochronnej,</p>
B. wartości zabytkowe i historyczne	
<p>Szerokie możliwości lepszego eksponowania wartości historycznych miejsca (od informacji, przez szlak kulturowy).</p> <p>Wzrost zapotrzebowania na ofertę turystyki kulturowej (Szlak winiarski, Szlak jabłkowy), Święto kwitnącej jabłoni).</p> <p>Możliwość eksponowania wartości historycznych i artystycznych bez znaczących nakładów finansowych (potrzeba bieżącej dbałości, nie działań interwencyjno – rekonstrukcyjnych).</p> <p>Nowe tematyczne szlaki kulturowe, jako propozycja udostępnienia i ochrony wartości miejsca.</p> <p>Zarządzanie obszarem w skali krajobrazu z uwzględnieniem potrzeby ochrony i eksponowania dalekich relacji widokowych.</p> <p>Propagowanie jednolitych ogrodzeń, drewnianych, ażurowych w kolorach naturalnych.</p>	<p>Niekontrolowane przekształcenia substancji, degradacja formy indywidualnej i zespołu urbanistycznego.</p> <p>Degradacja techniczna obiektów zabytkowych</p> <p>Źle prowadzone prace konserwatorskie</p> <p>Niewłaściwa eksploatacja funkcjonalna budowli zabytkowych.</p> <p>Słabość nadzoru konserwatorskiego i iluzoryczność egzekucji (np. możliwość nakazania przywrócenie zdegradowanej budowli do stanu pierwotnego).</p> <p>Brak wykładni jednorodnej strategii konserwatorskiej dla mieszkańców i użytkowników przestrzeni publicznej.</p> <p>Docieplenia, adaptacje, wymiany stolarki bez uwzględniania wartości zabytkowej budynków.</p> <p>Wprowadzanie agresywnej kolorystyki w elewacjach budynków i w sferze reklam.</p> <p>Chaos przestrzenny i informacyjny.</p>
C. Funkcjonalne/środowiskowe, społeczne oraz techniczno-infrastrukturalne	
<p>Próba koordynacja działań miast, wsi i właścicieli nieruchomości w celu uzyskania spójnego wizerunku obszaru.</p> <p>Budowa docelowej wizji zagospodarowania obszaru, jako konieczny element racjonalnego zarządzania.</p> <p>Wzrost świadomości wartości miejsca.</p> <p>Wzrost poczucia wartości i tożsamości miejsca.</p> <p>Programy ochrony i aktywna polityka gmin w zakresie zachowania wartości kulturowych.</p> <p>Dobre rozpoznanie substancji zabytkowej (głównie XIX w domów, piwnic ziemnych).</p> <p>Wykorzystanie doliny Wisły w podnoszeniu jakości i atrakcyjności rozwiązań krajobrazowo – urbanistycznych.</p> <p>Łączenie prezentacji walorów architektoniczno – krajobrazowych z tradycją lokalną, np. rozwój oferty produktów regionalnych, slow food (np. przetwory z wiśni nadwiślanki, lokalne wina).</p> <p>Protęgowanie wiosek „tematycznych” (np. jabłowa oaza, wiśniowy sad).</p>	<p>Zmiany funkcjonalne, zwłaszcza w zakresie budowli użyteczności publicznej,</p> <p>Niedoinwestowanie bieżącego utrzymania budynków zabytkowych.</p> <p>Dopuszczenie do nieograniczonego wprowadzania reklam i małych punktów handlowych.</p> <p>Niedobór sieci kanalizacji sanitarnej.</p> <p>Brak zorganizowanych składowisk odpadów.</p> <p>Problem lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych wystąpieniem powodzi w przypadku zerwania wałów.</p>